

КАУЗАЛЬНА АТРИБУЦІЯ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНИХ УПЕРЕДЖЕНЬ

Я.А. Аль-Сьюф, здобувач вищої освіти

Н.М. Волоснікова, науковий керівник, к. е. н., доцентка

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Актуальність полягає у ставленні людини до інших людей у процесі соціальної взаємодії, що реалізується у спілкуванні. В ньому суб'єктивний світ однієї людини розкривається для іншої, відбувається взаємний обмін соціальною діяльністю, інтересами, почуттями тощо. Результат спілкування – розуміння іншого, оскільки від нього багато залежить комфортність, самопочуття та поведінка партнерів.

Ситуація, в якій відбувається соціальна перцепція, включає в себе аналіз їхньої поведінки та пошук причин, які до неї призвели. Наші судження про людей та їхні вчинки значною мірою залежать від того, як ми інтерпретуємо ці причини. Наприклад, один і той самий вчинок – позбавлення життя – може бути оцінений нами як вбивство, самооборона або навіть героїчний вчинок, залежно від того, які мотиви ми приписуємо людині, яка його вчинила. В залежності від того, як ми це проінтерпретуємо, ми можемо розцінити дружлюбне ставлення до нас як любов або як спробу здобути прихильність.

Повсякденна психологія кожної людини передбачає постійний аналіз поведінки інших. Ми намагаємося з'ясувати, що спонукало людину вчинити так, а не інакше, щоб краще зрозуміти її внутрішній світ. Навіть не помічаючи цього, ми шукаємо причини їхніх дій. Це відбувається автоматично, під час будь-якої розмови.

В умовах інформаційної невизначеності люди схильні приписувати причини поведінки інших, спираючись на обмежені дані, спираючись на свій досвід і знання про людей. Дефіцит інформації призводить до створення суб'єктивних теорій про мотиви інших людей, які можуть відрізнятися від реальних причин.

Виникає ціла система способів такого приписування – атрибуція. Щоб зрозуміти, чому людина вчинила так, а не інакше, ми часто намагаємося знайти подібні ситуації у своєму минулому і припускаємо, що ця людина відчувала і думала так само, як ми б відчували і думали в тій ситуації. Ми часто робимо висновки про мотиви інших людей, спираючись на свій

власний досвід і уявлення про те, як зазвичай поведуться люди в подібних ситуаціях.

Галузь соціальної психології, яка аналізує процеси приписування, отримала назву каузальної атрибуції. Каузальна атрибуція – це психологічний процес, за допомогою якого ми приписуємо причини поведінки інших людей. Цей процес базується на нашому життєвому досвіді і дозволяє нам краще розуміти соціальний світ. Каузальна атрибуція впливає на наше сприйняття інших людей і соціальних груп. Вона може призводити до утворення стереотипів і упереджень.

Як правило, каузальна атрибуція здійснюється не усвідомлено – на основі ідентифікації партнера з якоюсь знайомою людиною або шляхом віднесення його до певної групи осіб, про яку вже є певні уявлення. В таких випадках люди здійснюють помилкові умовиводи, замінюючи причинно-наслідкові зв'язки випадковими кореляціям

Дослідження каузальної атрибуції направлені на вивчення прагнень пересічної людини зрозуміти причину і наслідки тих подій, свідком або учасником яких вона є. Це включає інтерпретацію своєї і чужої поведінки, що і складає міжособистісне сприйняття. Початкові дослідження в галузі атрибуції обмежувалися аналізом причинно-наслідкових зв'язків у соціальній поведінці. Дефіцит інформації про індивіда створює умови для розвитку різноманітних когнітивних упереджень, які впливають на процес атрибуції.

Хоча обставини можуть сильно впливати на те, як ми себе поводимо, ми часто зосереджуємося на самих людях, а не на ситуації. Нам легше побачити, як людина прийняла рішення, ніж зрозуміти, як на неї вплинули зовнішні фактори. Коли ми дивимося на вчинки інших, ми зазвичай бачимо лише кінцевий результат і саму людину, а не всі обставини, які до цього призвели. Ми також звертаємо більше уваги на людей, а не ситуацію, в якій вони знаходяться, тому що ситуацію важко розпізнати й зрозуміти; ми недооцінюємо (чи навіть забуваємо) про вплив ситуації, коли інтерпретуємо поведінку людини, хоча сама людина – всього лише частина події.

Схильність до акцентування диспозиційних, а не ситуаційних факторів при поясненні поведінки інших людей є фундаментальною помилкою атрибуції, описаною Лі Россом. Ця когнітивна спотворення проявляється в тенденції переоцінювати вплив особистісних рис на поведінку та недооцінювати роль ситуаційних чинників. Такий ухил пояснюється відносною перцептивною доступністю людини порівняно зі складністю та неоднозначністю ситуаційного контексту. Хоча диспозиційні атрибуції можуть бути обґрунтованими, ігнорування ситуаційних факторів часто призводить до неадекватного розуміння причин людської поведінки.

Отже, процес каузальної атрибуції є невід'ємною частиною соціальної перцепції. Ми постійно намагаємося пояснити причини поведінки інших людей, щоб краще зрозуміти їхні мотиви та передбачити їхні дії. Однак, наші судження часто спотворюються через ряд факторів, таких як обмеженість інформації, суб'єктивні упередження та тенденція до спрощення складних ситуацій.

ПРОЦЕС СОЦІАЛЬНОЇ ПЕРЦЕПЦІЇ

Я.А. Аль-Сьюф, здобувач вищої освіти

Н.М. Волоснікова, науковий керівник, к. е. н., доцентка

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Метою даної роботи є дослідження феномену спілкування не лише як особливу діяльність на певному етапі онтогенезу, а й як процес сприйняття й розуміння людьми одне одного у соціальній взаємодії.

Вагомий внесок у дослідження механізму взаєморозуміння у процесі спілкування внесли дослідники, як-от: Іванов І. І., Петрова О. В., Сидоров М. М., Ковальчук О. М. та інші. Досліджуючи наукові роботи вчених варто відзначити, що окремі питання за вищезгаданою темою потребують подальшого наукового дослідження.

Процес міжособистісного розуміння (інша його поширена назва — соціальна перцепція) у загальному вигляді можна визначити як формування у свідомості людини образу іншої людини.

Він починається з відображення зовнішності. Але вже на цьому етапі більшість людей робить висновки про особистісні риси, які не виявляються безпосередньо на рівні сприймання. Включення у психічний образ властивостей особистості, які не даються безпосередньо як фізичні властивості, є характерною ознакою цього процесу.

Інтерпретація зовнішніх проявів індивіда дозволяє нам сформувати уявлення про його внутрішній світ. Виходячи з цього, можна виокремити дві стадії міжособистісного розуміння: конкретно-чуттєвої та абстрактно-логічної. На стадії конкретно-чуттєвого розуміння певні ознаки іншої людини відбиваються ґрунтовно й точно, інші - невиразно й помилково, а на